

"4K" Technologies for Developing Creative Potential in Future Primary School Teachers

Gulrukh SAIDOVA¹

Tashkent State Pedagogical University

ARTICLE INFO

Article history:

Received October 2024

Received in revised form

10 November 2024

Accepted 25 November 2024

Available online

25 December 2024

Keywords:

4K technologies,
education,
creativity,
innovative approaches,
new ideas,
creative thinking,
communication,
cooperation.

ABSTRACT

In the modern education system, the process of teacher training plays a crucial role, particularly in developing the creative potential of elementary school teachers. The "4K" technologies, namely creativity, critical thinking, communication, and collaboration skills, are essential in fostering students' creative thinking, critical analysis, effective communication, and collaborative abilities. This article provides information about the importance of "4K" technologies in enhancing the creative potential of future elementary school teachers and discusses how these technologies can be effectively utilized.

2181-3701/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol2-iss6/S-pp181-186>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kreativ salohiyatni rivojlantirishning "4K" texnologiyalari

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

4K texnologiyalari,
ta'lim,
ijodkorlik,
innovatsion yondashuvlar,
yangi g'oyalar,
kreativ fikrlash,
kommunikatsiya,
hamkorlik.

Zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchilarni tayyorlash jarayoni, ayniqsa, boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'quvchilarning ijodiy fikrlash, tanqidiy tahlil, samarali muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishda "4K" texnologiyalari, ya'ni kreativlik, tanqidiy fikrlash, kommunikatsiya va hamkorlik ko'nikmalari asosiy rol o'ynaydi. Ushbu maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kreativ salohiyatni takomillashtirishda "4K" texnologiyalarining ahamiyati va ulardan qanday foydalanish mumkinligi haqida ma'lumotlar berilgan.

¹ PhD, Associate Professor, Tashkent State Pedagogical University.

Технологии «4К» для развития креативного потенциала у будущих учителей начальных классов

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

4К-технологии, образование, творчество, инновационные подходы, новые идеи, креативное мышление, общение, сотрудничество.

В современной системе образования процесс педагогической подготовки приобретает особое значение в развитии творческого потенциала учителей начальных классов. Технологии «4К» играют ключевую роль в развитии у студентов творческого мышления, критического анализа, навыков эффективного общения и сотрудничества, т.е. творчества, критического мышления, навыков общения и сотрудничества. В данной статье представлена – информация о значении технологий «4К» и о том, как их можно использовать в повышении творческого потенциала будущих учителей начальных классов.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim bu o'quvchilarning ta'lim olishi va shaxsiy rivojlanishi uchun muhim bosqichdir. Bu davrda bolalar o'z hayotining asosiy ko'nikmalarini, bilimlarini va qadriyatlarini shakllantiradilar. Boshlang'ich ta'lim, shuningdek, o'quvchilarning ijtimoiy, emotsional va intellektual rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich ta'limning asosiy maqsadi bolalarga asosiy bilimlarni berish va ularning shaxsiy rivojlanishiga yordam berishdir. Bu davrda o'quvchilar o'zlarini ifoda etish, boshqalar bilan muloqot qilish va jamoaviy faoliyatlarda ishtirok etish ko'nikmalarini rivojlantirishlari zarur. O'qituvchilar o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etish, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash imkoniyatini berishlari lozim.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Boshlang'ich ta'limda ta'lim jarayoni o'yin va faoliyat orqali olib boriladi. O'yinlar bolalarning qiziqishini oshirish va ularning o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini kuchaytirish uchun muhim vositadir. O'quvchilar o'yinlar orqali yangi bilimlarni o'zlashtiradilar, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradilar va jamoaviy ishlashni o'rganadilar. O'qituvchilar o'yinlarni ta'lim jarayoniga kiritish orqali bolalarning o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishlari mumkin. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish muhimdir. Har bir bola o'ziga xos tarzda o'rganadi va rivojlanadi. Shuning uchun, o'qituvchilar o'quvchilarning qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olib, ta'lim jarayonini shaxsiylashtirishlari zarur. Bu jarayon o'quvchilarning o'zlarini qulay his qilishlari va o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini oshirishlariga yordam beradi. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish ham juda muhimdir. O'quvchilar jamoaviy ishlar, guruh muhokamalari va boshqa faoliyatlar orqali bir-biri bilan muloqot qilishni o'rganadilar. Bu jarayon o'quvchilarning o'zaro munosabatlarini yaxshilaydi va ijtimoiy hayotga tayyorlaydi. O'qituvchilar o'quvchilarga bir-biriga yordam berish, fikr almashish va birgalikda ishlash imkoniyatini berishlari zarur. Emotsional rivojlanish ham boshlang'ich ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar o'z his-tuyg'ularini anglash, boshqarish va ifoda etish ko'nikmalarini rivojlantirishlari kerak. O'qituvchilar bolalarga o'z his-tuyg'ularini ifoda etish va boshqalar bilan muloqot qilishda yordam berishlari lozim. Bu jarayon o'quvchilarning o'z-o'zini anglashiga va ijtimoiy muhitda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Kreativlik, ya'ni ijodkorlik, ta'lim jarayonida o'quvchilarni yangi g'oyalar yaratishga, muammolarni innovatsion yondashuvlar bilan hal qilishga undaydi. Bo'lajak o'qituvchilar kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda o'z darslarida turli metod va usullardan foydalanishlari zarur. Masalan, o'quvchilarga ijodiy vazifalar berish va o'yinlar orqali ijodiy fikrlashni rag'batlantirish mumkin. Kreativlikni rivojlantirishda o'qituvchilarning o'z g'oyalarini erkin ifoda etish imkoniyatini yaratish juda muhimdir. O'qituvchilar o'z darslarida o'quvchilarni ijodiy faoliyatlarga jalb qilish orqali ularning ijodiy salohiyatini oshirishlari mumkin. Masalan, san'at, musiqa yoki rolly o'yinlar orqali o'quvchilarni o'z g'oyalarini ifoda etishga undash, ularning kreativligini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, o'qituvchilar o'z darslarida kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun turli xil interaktiv metodlardan foydalanishlari mumkin. Misol uchun, o'quvchilarga muayyan mavzuda loyiha tayyorlash yoki ijodiy hikoya yozish vazifasini berish orqali ularning ijodiy salohiyatini oshirish mumkin. O'qituvchilar o'z darslarida ijodiy fikrlashni rag'batlantirish va o'quvchilarga yangi g'oyalar yaratishda yordam berishlari zarur. [1]

Tanqidiy fikrlash – bu muammolarni tahlil qilish, dalillarni baholash va mantiqiy xulosa chiqarish jarayonidir. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tanqidiy fikrlashga o'rgatish, ularning fikrlarini mantiqiy asosda qurish imkoniyatini beradi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun o'qituvchilar o'quvchilarga savollar berishlari, muammolarni hal qilishda mustaqil fikrlashga undashlari kerak. O'qituvchilar o'z darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun turli metodlardan foydalanishlari mumkin. Masalan, munozara, guruh ishlari, holat tahlili kabi faoliyatlar orqali o'quvchilarning fikrlarini o'rganish va baholash imkoniyatini yaratish mumkin. O'quvchilarga o'z fikrlarini asoslash va dalillar keltirishni o'rgatish, ularning fikrlarini tanqidiy baholashga yordam beradi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda muhim jihatlardan biri o'quvchilarning o'z fikrlarini erkin ifoda etishidir. O'qituvchilar o'z darslarida o'quvchilarni faol ishtirok etishga undashlari va ularning fikrlarini tinglashga ahamiyat berishlari zarur. Bu jarayonda o'qituvchilar o'z o'quvchilariga savollar berish, ularning fikrlarini baholash va ularni o'z fikrlarini rivojlantirishga undash orqali tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. [2]

Kommunikatsiya ko'nikmalari o'qituvchilarning o'z fikrlarini aniq va ravon ifoda etishlariga, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatishlariga yordam beradi. Bo'lajak o'qituvchilarni kommunikatsiya ko'nikmalariga o'rgatish, ularning o'quvchilar bilan muloqot qilishdagi samaradorligini oshiradi. O'qituvchilar o'z darslarida kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish uchun turli usullarni qo'llashlari mumkin. Misol uchun, o'quvchilarni guruhlariga bo'lish va ularga muayyan vazifalar berish orqali ularning o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. O'qituvchilar o'z darslarida muloqot qilishni rag'batlantirish va o'quvchilarni o'z fikrlarini erkin ifoda etishga undashlari zarur. Bu jarayon, o'z navbatida, o'quvchilarning muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirishda o'quvchilarning fikrlarini tinglash va ularga hurmat ko'rsatish juda muhimdir. O'qituvchilar o'z darslarida o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish orqali ularning fikrlarini qadrlashlari va ularni o'z fikrlarini ifoda etishga undashlari kerak. Bu jarayon, o'z navbatida, o'quvchilarning muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. [3]

Hamkorlik ko'nikmalari o'qituvchilarning jamoada ishlash, o'zaro yordam berish va birgalikda muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Bo'lajak boshlang'ich sinf

o'qituvchilarini hamkorlikka o'rgatish, ularning o'zaro munosabatlarini mustahkamlash va jamoaviy ishni rivojlantirish uchun muhimdir. O'qituvchilar o'z darslarida hamkorlikni rivojlantirish uchun turli faoliyatlar o'tkazishlari mumkin. Masalan, o'quvchilarni guruhlariga bo'lib, ularga birgalikda loyiha tayyorlash vazifasini berish orqali hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. O'qituvchilar o'z darslarida jamoaviy ishni rag'batlantirish va o'quvchilarni birgalikda ishlashga o'rgatishlari zarur. Hamkorlikni rivojlantirishda o'quvchilarning bir-birlariga yordam berishlari va o'zaro fikr almashishlari muhimdir. O'qituvchilar o'z darslarida jamoaviy faoliyatlarni tashkil etish orqali o'quvchilarning hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Bu jarayonda o'quvchilar o'zaro fikr almashish, muammolarni birgalikda hal qilish va jamoaviy qarorlar qabul qilish orqali hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. O'qituvchilar o'z darslarida jamoaviy faoliyatlarni o'tkazish orqali o'quvchilarning hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishlari zarur. [4]

"4K" texnologiyalarini o'qitishda qo'llash, o'quvchilarning kreativ salohiyatini oshirishga yordam beradi. O'qituvchilar o'z darslarida kreativlik, tanqidiy fikrlash, kommunikatsiya va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish uchun turli metod va usullarni qo'llashlari zarur. Masalan, o'quvchilarni ijodiy loyihalar tayyorlashga jalb qilish, guruh ishlarini tashkil etish va o'zaro muloqot qilishga undash orqali "4K" texnologiyalaridan foydalanish mumkin. O'qituvchilar o'z darslarida kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun interaktiv metodlardan foydalanishlari zarur. Misol uchun, o'quvchilarga muayyan mavzuda loyiha tayyorlash yoki ijodiy hikoya yozish vazifasini berish orqali ularning ijodiy salohiyatini oshirish mumkin. O'qituvchilar o'z darslarida ijodiy faoliyatlarni kiritish orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda o'qituvchilar o'z darslarida savollar berish, muammolarni hal qilishda mustaqil fikrlashga undashlari kerak. O'quvchilarni guruhlariga bo'lish va ularga muayyan vazifalar berish orqali o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. O'qituvchilar o'z darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun turli metodlardan foydalanishlari zarur. [5]

Zamonaviy metodlar o'qituvchilarning kreativ salohiyatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Bu metodlar o'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlarini ta'minlaydi va ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. O'qituvchilar o'z darslarida zamonaviy metodlarni qo'llash orqali "4K" texnologiyalarini integratsiya qilishlari mumkin. Bunda, masalan, loyiha asosidagi o'qitish, muammoli ta'lim, o'yin metodlari va interaktiv metodlar o'rin oladi. Loyiha asosidagi o'qitish o'quvchilarga muayyan mavzu bo'yicha mustaqil ish olib borish imkoniyatini beradi. Bu jarayonda o'quvchilar o'z g'oyalarini yaratish, tanqidiy fikrlash va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Muammoli ta'lim metodida o'quvchilar muammolarni hal qilish jarayonida aktiv ishtirok etadilar. O'qituvchilar o'quvchilarga muammolarni taqdim etib, ularni hal qilishga undashlari zarur. Bu jarayon o'quvchilarning tanqidiy fikrlash va kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O'yin metodlari o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. O'qituvchilar o'z darslarida o'yinlarni qo'llash orqali o'quvchilarning kreativ fikrlashini rag'batlantirishlari mumkin. Interaktiv metodlar esa o'quvchilarning o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. "4K" texnologiyalarining integratsiyasi o'qituvchilarning pedagogik faoliyatini yanada samarali qiladi. O'qituvchilar o'z darslarida kreativlik, tanqidiy fikrlash, kommunikatsiya va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan

faoliyatlarni amalga oshirish orqali o'quvchilarning ta'lim jarayonida muvaffaqiyatli bo'lishlariga ko'maklashadilar. [6]

O'qituvchilar o'z darslarida kreativlikni rivojlantirish uchun interaktiv metodlardan foydalanishlari zarur. Misol uchun, o'quvchilarga muayyan mavzuda loyiha tayyorlash yoki ijodiy hikoya yozish vazifasini berish orqali ularning ijodiy salohiyatini oshirish mumkin. O'qituvchilar o'z darslarida ijodiy faoliyatlarni kiritish orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda o'qituvchilar o'z darslarida savollar berish, muammolarni hal qilishda mustaqil fikrlashga undashlari kerak. O'quvchilarni guruhlariga bo'lish va ularga muayyan vazifalar berish orqali o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. O'qituvchilar o'z darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun turli metodlardan foydalanishlari zarur. [7]

Boshlang'ich sinflar, o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi va ko'nikmalarini shakllantirish uchun muhim davrdir. Bu davrda bolalar o'zlarini ifoda etish, boshqalar bilan muloqot qilish va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishlari zarur. 4K texnologiyalari aynan bu ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan. Tasviriy san'at darslari 4K texnologiyalarini qo'llash uchun eng qulay maydonlardan biridir. San'at darslarida o'quvchilar o'z g'oyalarini ijodiy ravishda ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Rasm chizish, haykaltaroshlik, teatr san'ati va boshqa san'at turlari orqali bolalar o'z kreativligini namoyon etadilar. Bu jarayonda o'qituvchilar o'quvchilarga o'z ijodiy ishlarini bir-biriga taqdim etish va fikr almashish imkoniyatini berishlari zarur. Shunday qilib, bolalar o'zaro fikr almashish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Tabiatshunoslik darslari 4K texnologiyalarini qo'llash uchun yana bir muhim sohadir. Tabiatshunoslik darslarida o'quvchilar muammolarni hal qilish, eksperimentlar o'tkazish va tabiat hodisalarini tahlil qilish jarayonida tanqidiy fikrlash va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradilar. O'qituvchilar o'quvchilarni guruhlariga bo'lish va birgalikda loyihalar ustida ishlashga undashlari lozim. Bu jarayonda o'quvchilar

bir-biriga yordam berish, fikrlarini baham ko'rish va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Matematika darslarida ham 4K texnologiyalarini qo'llash samarali bo'lishi mumkin. Matematik muammolarni hal qilish jarayonida o'quvchilar mantiqiy fikrlash va tanqidiy tahlil ko'nikmalarini rivojlantiradilar. O'qituvchilar guruh ishlari orqali hamkorlikni rag'batlantirishlari va o'quvchilarni birgalikda muammolarni hal qilishga undashlari zarur. Bu jarayonda o'quvchilar bir-biriga yordam berish, fikr almashish va o'z fikrlarini aniq ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. [8]

XULOSA

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kreativ salohiyatni takomillashtirishda "4K" texnologiyalari muhim rol o'ynaydi. Kreativlik, tanqidiy fikrlash, kommunikatsiya va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish orqali o'qituvchilar o'z o'quvchilariga yanada samarali ta'lim berish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'qituvchilar o'z darslarida turli metod va usullarni qo'llash orqali o'quvchilarni kreativ fikrlashga, tanqidiy baholashga, samarali muloqot qilishga va jamoaviy ishga undashlari kerak. Bu jarayon, o'z navbatida, ta'lim sifatini oshirishga va o'quvchilarning kelajakda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Абдуллаева М. (2021). «Современные методы обучения: основные принципы». Ташкент: Министерство образования Республики Узбекистан.

2. Каримов С. (2020). «Креативное образование: теория и практика». Самарканд: СамДУ.
3. Исмаилова Д. (2022). «Технологии 4К и их роль в образовании». Бухара: БухГУ.
4. Ахмедов А. (2023). «Педагогические инновации: творчество и критическое мышление». Карши: Каршинский государственный университет.
5. Мурадов Р. (2020). «Современные методы в начальном образовании». Фергана: Ферганский государственный университет.
6. Юсупова Н. (2021). «Методы повышения творческого потенциала учителей». Нукус: Каракалпакский государственный университет.
7. Расулов А. (2022). «Инновационные подходы в образовании». Ташкент: Национальный университет Узбекистана.
8. Султанов Б. (2023). «Технологии 4К в учебном процессе». Андижан: Андижанский государственный университет.
9. Кадирова Л. (2021). «Креативная педагогика: теория и практика». Самарканд: Самаркандский государственный университет.
10. Турсунов Э. (2020). «Современные методы обучения и их практика». Джизак: Джизакский государственный педагогический институт.